

Malpraktisin yan etkileri

Dr. Cem Köylü

Hekimlerin veya sorumlu oldukları sağlık personelinin, tanı-televi işlemleri sırasında "istenmeyen sonuç" doğurmaları ve bu sonuçlar nedeniyle hastalarının ve/veya bağımlılarının maddi-manevi bir zarar, ziyan görmeleri durumunda, hekimin mesleki sorumluluğunu ilgilendiren bir "tıbbi uygulama hatası" (malpraktis) ortaya çıkar.

Sorumluluk hukuku, tüm meslek mensuplarını kapsayan ve bağlayan hükümler ifade eder. Fakat meslek hatası her nedense hekimlerle anılır. Oysa

mesleki bir tek hata yaparak, bir hekimden çok daha fazla zarar ve ziyana neden olabilecek pek çok meslek vardır. Her halde hekimin insan vücudu üzerinde tasarrufta bulunabilme ayrıcalığı, onun "zanlı aday" olma durumunu zihinlerde hep canlı tutmaktadır.

Malpraktis hukukunun bizdeki tarihçesine bakarsak, mesleğin varlığı kadar eski olmakla birlikte, son yıllara kadar pek ilgi çeken bir konu olmamıştır.

Yeni TCK ile hekime hapis cezası yolu açılınca hareketlenme başlamıştır. Manevi tazminat taleplerinde herhangi bir azami limit kalmayınca, hukukçular bu yöndeki faaliyetlerini artırmıştır. Çünkü

1537 tarihinde alınmış aydınlatılmış onam örneği: *Bursa'da Balıkpazarında Dimitri Nikola namı kişinin mesanesinde taş olup, çıkartmak için Cerrah Seyit Ali Bin Berekat 300 akçaya cerrahi kabul etmiştir. Eğer taş çıkarılırken hasta Dimitri'ye zarar gelir, ölürse dahi Seyit Ali'den dava etmeyeceklerdir.*

bu alan, objektif olarak ortaya konacak kayıplardan farklı olarak her türlü fazlaya ilişkin talebi ve tabi ki hukuki giderleri rahatlıkla karşılayabilecekleri yeni bir kaynak haline gelmektedir.

Tabi ki artan bu davalar ve yüksek tazminatlar nedeniyle en büyük maddi

kayıp Sağlık Bakanlığı'nda oluşmuştur. Sağlık Bakanlığı da bu finansal yükü dağıtabilmek için zorunlu mesleki sigorta yasasını çıkarmıştır. Kanun zoruyla sigorta yaptırmak ilk bakışta sevimli gelmese de, hekimlere ve sağlık personeline bu sigortayı bulabilme ve makul primlerle -şimdilik- yaptırabilme ayrıcalığını da sağlayarak aslında bir olanak yaratmaktadır. Çünkü tüm dünyada malpraktis sigortaları sürekli zarar yazdığı, sanıldığı gibi sigortacıların karlı olmayıp tam aksine sonuçları her geçen gün daha da kötüye gittiği için, ne doğrudan, ne de reasürans yolu ile bu teminatı bulmak her zaman mümkün olamamaktadır.

Buraya kadar gelinen noktada, edilgen taraflar olan hasta, hasta yakını, hekim ve sigortacıların çok etkin bir rol oynamadıkları, hukukçuların her şekilde bu süreçten zararsız çıktıkları görülmektedir. Sürecin ilk komplikasyonu da budur: Hukuki giderler, mağdura giden paradan daha fazla hacim tutmaktadır. Ve konunun bu paydaşı, her şekilde tazmin (!) edilmektedir. Bu sırada yapılacak mesnetsiz şikayet ve davalar ile yıllarca uğraşıp ABD'deki gibi yüzde 80'e varan oranlarda suçsuz bulunmak ama bunun için yıllarca hukuki mücadele vermek de ayrı bir komplikasyon olarak meslek erbabını beklemektedir.

Defansif tıp, hekimin ve sistemin kendini yanlış şekilde korumasına iyi bir örnektir. Gereksiz tetkik isteyip çok küçük olasılıkları bile ekarte etmeye çalışan, klinikten uzaklaşan hatta riskli hasta gruplarına bakmaktan kaçınan bir meslek alışkanlığı ortaya çıkmakta-

dır. Bu komplikasyon iyice olgunlaştığında, sağlık harcamalarına en az yüzde 10 düzeyinde gereksiz bir yük getirecektir.

Malpraktis tazminatları arttıkça, sigorta prim artışı devam edecek, bu kısır döngünün başka bir yan etkisi olarak hem sağlık personeline hem de sağlık finansı yapan kamu dâhil tüm kaynakları etkileyen başlı başına bir maliyet unsuru haline gelecektir. Bazı branşlar için hekim ücretinin yarısını aşan sigorta primleri ortaya çıkabilmektedir. Tabi ki böyle bir ortamda bırakın sanat yapmayı, diplomasını bile görmek istemez herhalde meslek erbabı.

Henüz gelişmekte olan malpraktis olgusunun yan etkileri önlenebilir mi? Bir taraftaki zarar-ziyan giderilmeye çalışılırken, başka taraflarda gereksiz geldikler oluşturmadan ve daha da önemlisi; hasta - hekim ilişkisine zorlayıcı bir boyut ekleyip bunu zedeledikten sonra çözüm mümkün olabilir mi?

Mesela;

Malpraktis olup olmamasına bakılmaksızın ispat edilen tüm maddi ve psikolojik (manevi tazminat hariç) zararlar karşılanırsa?

İhtisas mahkemeleri veya tahkim sistemleri ile kararlar hızlı ve isabetli alınabilir mi?

Hekimin sorumluluğu açısından, sistem kendi içinde risk yönetimi yaparak bu hataları ve tekrarları ortadan kaldırmaya çalışsa ve hastanın güveni zedelenmese?

Kıt kaynakları doğru dağıtmak, mağdurlara daha fazla kaynak yaratmak, sistemin top yekûn rehabilite edilmesine odaklanmak ve tüm bunların maliyetini katlanılabilir tutmak elbette mümkün. Ancak bu sadece hiçbir tarafın bu konuyu zenginleşme aracı haline getiremediği, sadece zarar ve ziyanın karşılandığı bir sistem yaklaşımı ile mümkündür.

Hasta da hekimi suçlamak zorunda kalmadan zararını tazmin edebilse?

Kıt kaynakları doğru dağıtmak, mağdurlara daha fazla kaynak yaratmak, sistemin top yekûn rehabilite edilmesine odaklanmak ve tüm bunların maliyetini katlanılabilir tutmak elbette mümkün. Ancak bu sadece hiçbir tarafın bu konuyu zenginleşme aracı haline getiremediği, sadece zarar ve ziyanın karşılandığı bir sistem yaklaşımı ile mümkündür.